

PRESENTACIÓ
ETNOPOÈTICA: ARXIUS I MATERIALS INÈDITS

Durant la IX Trobada del Grup d'Estudis Etnopoètics a la ciutat de Vic, l'any 2013, es va decidir celebrar la X Trobada del Grup d'Estudis Etnopoètics a la ciutat de Banyoles el 7 i 8 de novembre de 2014. El tema escollit fou «Etnopoètica: arxius i materials inèdits». El grup es trobà a la sala polivalent de l'Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany. Gràcies a la gentilesa de Núria Batllem va ser possible la visita de l'arxiu i l'antiga biblioteca del monestir de Sant Esteve de Banyoles. L'arquitecte Jeroni Moner guià el grup al claustre del monestir i una de les joies gòtiques de la capital del Pla de l'Estany: l'arqueta gòtica de Sant Martírià. El dia es tancà amb un concert de guitarra de Jordi Codina. Per finalitzar les activats, el dia vuit de novembre el grup féu un passeig amb la barca Tirona per l'estany de Banyoles. Durant la trobada hi hagué un ambient relaxat i de concòrdia.

El fruit acadèmic d'aquella trobada el trobem arreplegat en aquest volum: ampliat, revisat, polit. Per tal d'agrupar de manera temàtica les diverses intervencions, s'ha decidit dividir el volum en dues parts: la primera, «Arxius i institucions», i, la segona, «Autors i materials inèdits».

En la primera part els investigadors disserten sobre arxius, institucions i altres projectes que emmagatzemen fons d'una gran utilitat per a l'estudi del folklore. Encapçala aquesta part un article d'Alexandre Bataller sobre l'arxiu dels Tallers de Música Popular, un dels productes col·lectius més notables de recollició del cançoner popular valencià. Segueix José Enrique Gargallo, que fa un estudi molt interessant centrat en la paremiologia popular relacionat amb la meteorologia aprofitant la base de dades *ParemioRom*, una eina en línia amb possibilitats de recerca precises i diverses. Les tècniques de divulgació i recollida de material etnopoètic, doncs, han evolucionat: lluny queden les fitxes metòdiques de mossèn Alcover. Petits miracles, però, ens deixen veure sovint la voluntat de preservar materials i estudis dels grans mestres. Una mostra n'és el paper de M. Magdalena Gelabert i Irene Zurrón, divulgadores a fons de la biblioteca monogràfica de la Institució Pública Antoni M. Alcover de Manacor. Per la seva banda, Roser Ros i Dolors Llompart analitzen la dimensió de Josep M. Pujol com a activista cultural i animador de projectes i iniciatives en l'àmbit de la cultura oral i la museologia. La gran quantitat de material als nostres arxius és ingent i variada, i és a través d'aquests que Àngel Vergés i David Masgrau rei-

vindiquen la figura del folklorista banyolí Pere Alsius. Aquest 2015 se celebra el centenari del decés d'aquest pioner de la prehistòria a Catalunya. La catalogació portada a terme per David Masgrau del fons familiar d'aquest farmacèutic és un primer pas seriós per a poder conèixer la vida i obra del banyolí, encara molt desconegut a casa nostra. Tomàs Vibot tanca aquesta primera part amb la presentació del fons Antoni Pons Pastor de l'Arxiu Històric de la UIB, amb materials summament interessants per a l'estudi del folklore, entre altres disciplines.

La segona part, «Autors i materials inèdits», conté aportacions particulars d'autors determinats. En el primer article d'aquest bloc es presenten les singulars notes del folklorista Adolf Salvà que Joan Borja documenta en el *Folklore valencià* de Francesc Martínez i Martínez, una font de primer ordre per a la comprensió dels coneixements de Salvà i del tipus de relació que devien mantenir els dos folkloristes. Segueix un repàs de Margalida Coll als materials del Recull de Folklore Menorquí d'Andreu Ferrer, l'obra de més entitat del folklorista tant pel volum com per la varietat dels materials, bona part dels quals encara inèdits. Deixa de ser inèdita, amb l'edició de Carme Oriol, la relació epistolar de Serra i Moret amb Joan Amades a propòsit de la donació del manuscrit original del *Rondallari de Pineda* de Sara Llorens a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, que, entre altres qüestions, aporta informació rellevant sobre l'estudi de la rondallística als anys 50. A continuació, Salvador Rebés reivindica la figura de Francesc Nabot, fill de Vilanant. Nabot és un d'aquests autors anònims que no ha estat a la palestra dels folkloristes il·lustres però la seva recerca no és gens desdenyable. Més desconegut encara, si més no de moment, és l'autor del *Manuscrit de Sabater Carbonell*, que Josep Temporal estudia i aprofita per classificar-ne els materials rondallístics. Al capdavant, aquest document certifica que les llibreries de vell són i continuen sent una capsa de sorpreses. L'estudi de la producció de tres folkloristes més clouen aquesta part: Josefina Roma ens endinsa en els estudis de Josep M. Batista i Roca i se centra en l'anàlisi de diversos costums agrícoles antics; Vicent Vidal investiga el conjunt de l'obra folklòrica de Just Sansalvador, un autor vinculat a l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya; i, finalment, Laura Villalba analitza de manera metículosa alguns motius rondallístics de la folklorista Adelaida Ferré.

Creiem que en aquest volum queda ben palesa la importància que tenen els arxius i les institucions a l'hora de salvaguardar els materials folklòrics i que no restin oblidats. La importància d'iniciatives com aquesta pot ajudar a preservar, conèixer i explorar aquest tipus de materials. No són pocs els documents i els

fons que al llarg dels Països Catalans conserven tota mena d'inèdits interessants per capbussar-s'hi, descobrir i estudiar. El conjunt d'articles d'aquest llibre en representa una mostra ben valuosa. Us en convidem, per això, a la lectura.

Àngel Vergés – Vicent Vidal

Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles – Universitat d'Alacant

Grup d'Estudis Etnopoètics